

№ 214 – ноември 2012

Преброяване на земеделските стопанства през 2010 година

ОБЛАСТ ПЕРНИК – основни резултати

Обща характеристика на областта

Област Перник е разположена в Югозападен район и е една от 28-те области на България (ниво NUTS 3 от Общата класификация на териториалните единици за статистически цели на ЕС). Общата територия на област Перник е 2 394 кв.км., което представлява 11.76% от територията на района и 2.2% от територията на страната. Броят на населените места е 171, администрирани в 6 общини като градовете са 6, а селата – 165. В областта живеят 268 752 жители или 3.7% от населението на страната. Общият размер на използваната земеделска площ (ИЗП) е 458 339 дка и заема 19% от територията на областта.

СТРУКТУРА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Броят на земеделските стопанства в Област Перник е 4 166, което представлява 6.2% от стопанствата в Югозападен район и 1.1% от стопанствата в страната. Използваната земеделска площ (ИЗП) е 458 339 дка и е разпределена в 3 992 стопанства. Средният размер на ИЗП за областта е 114.8 дка или 13% над средния размер за страната – 101.3 дка. Стопанствата, които не разполагат с ИЗП, са 174 бр. Малко под 1/3 от земеделските стопанства с ИЗП в областта са в община Радомир, като средната им ИЗП е 137 дка и те обработват 39% от земята на областта. Делът на ИЗП в останалите общини е, както следва: 25.5% в община Брезник, 2.5% в община Земен, 3.6% в община Ковачевци, 19.7% в община Перник и 10% в община Трън. С най-голям среден размер на земята са стопанствата в община Брезник – 186.3 дка и те обработват общо 116 823 дка. Стопанствата, които обработват над 500 дка ИЗП са 227 бр. (6%) и обхващат 75% (344 362 дка) от ИЗП на областта. Земеделските стопанства, които обработват до 10 дка, са 2 307 бр. или 58% от стопанствата с ИЗП в областта, но обработват 2% (7 454 дка) от ИЗП.

Таблица 1 Разпределение на земеделските стопанства в Област Перник според размера на ИЗП по общини

Община	Общо			ИЗП (дка)											
	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Среден размер (дка)	= 0.0	> 0.0 и < 10.0	≥ 10.0 и < 20.0	≥ 20.0 и < 100.0	≥ 100.0 и < 500.0	≥ 500.0						
				Брой стопанства	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	Брой стопанства	ИЗП (дка)	
БЪЛГАРИЯ	370 222	36 169 647.3	101.3	13 148	248 015	816 280.7	46 944	625 506.8	41 124	1 631 422.8	12 828	2 786 112.8	8 163	30 310 324.2	
Област Перник	4 166	458 339.4	114.8	174	2 307	7 453.9	554	7 091.3	613	25 578.4	291	73 854.1	227	344 361.7	
Брезник	653	116 823.4	186.3	26	312	1 315.3	92	1 198.3	129	5 286.1	52	13 615.8	42	95 407.9	
Земен	291	11 445.2	40.6	9	137	448.0	66	912.7	61	2 398.9	13	2 552.4	5	5 133.2	
Ковачевци	227	16 549.3	73.6	2	88	368.4	56	724.1	55	2 021.7	18	4 252.2	8	9 182.9	
Перник	1 179	90 388.7	82.1	78	645	2 408.5	181	2 277.1	137	5 605.5	78	19 319.4	60	60 778.2	
Радомир	1 320	177 523.8	137.0	24	939	2 135.8	81	1 016.9	119	5 447.0	71	18 841.8	86	150 082.3	
Трън	496	45 609.0	98.9	35	186	777.9	78	962.2	112	4 819.2	59	15 272.5	26	23 777.2	

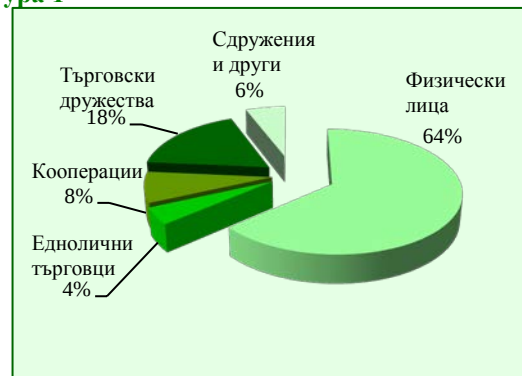
Резултати и анализи

Разпределение на ИЗП в Област Перник

Използваната земеделска площ в размер 458 339 дка е разпределена на 3 992 земеделски стопанства с местонахождение на територията на Област Перник. Броят на стопаните, които са физически лица, е 3 883 и те стопанисват 64% от ИЗП, като средната ИЗП на стопанство е 75.3 дка. Търговските дружества са 53 и те ползват 18% от ИЗП със средна площ от 1 530.7 дка. На територията на областта работят 27 еднолични търговци, които стопанисват 4% от ИЗП, като средният размер на стопанствата е 765.1 дка. 20 са кооперациите на територията на областта, които стопанисват общо 8% от ИЗП със среден размер на площите 1 871.4 дка. 9 са сдруженията и стопанствата с друг юридически статут (монастири, училища, институти и др.), те ползват 6% от ИЗП при средна площ от 2 972.7 дка. Собствена на стопанствата е 12.7% от използваната земя, а 87.3% е наета. 98% от използваната земя е собственост на физически лица.

ИЗП според юридическия статут на стопанствата

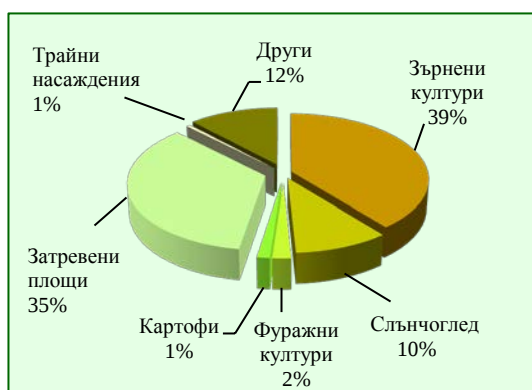
Фигура 1

РАСТЕНИЕВЪДСТВО

Разпределение на ИЗП по култури

Фигура 2

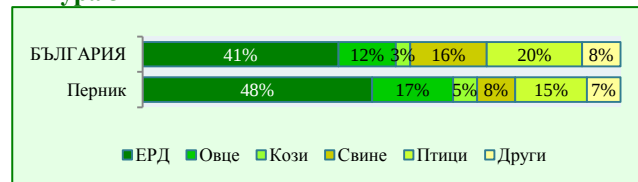
Обработваемата земя е 294 063.4 дка, което е 64% от ИЗП в областта и е разпределена в 1 714 стопанства. Зърнено-житни култури (179 143 дка) се отглеждат в 23% от стопанствата с ИЗП и заемат 61% от обработваемата земя и 39% от ИЗП. 75% от площите със зърнено-житни култури са заети с пшеница и 8% с ечемик. Техническите култури (50 026 дка) заемат 17% от обработваемата земя и 11% от ИЗП. Ягоди, зеленчуци (включително картофи) и цветя се отглеждат най-много в община Трън – 2 809 дка и община Радомир (2 305 дка). Фуражните култури се отглеждат в 265 стопанства на площ 8 983 дка, като силажната царевица заема 24% от общата им площ, а изкуствени ливади с бобови – 40%. Постоянно затревените площи са 35% от ИЗП. Трайните насаждения заемат 1% от ИЗП на областта, а дялът на овощните видове е 96%. От тях 36% са ябълките, а черешите са 21%.

ЖИВОТНОВЪДСТВО

Селскостопански животни, птици и пчели отглеждат 3 633 стопанства в областта. От тях 28% отглеждат говеда, 35% – овце, 34% – кози, 39% – свине и 79% – птици. В Област Перник се отглеждат 6 022 говеда със среден размер на стадата от 6 глави. Млечните крави са 3 232 броя. Животните се отглеждат предимно в стопанства на физически лица, съответно 80% от говедата, 86% от овцете, 97% козите, 99% от свинете и 59% от птиците. Търговските дружества отглеждат 40% от птиците. В 538 стопанства се отглеждат 7 351 пчелни семейства, от тях 97.5% са в стопанства на физически лица.

Разпределение на животинските единици

Фигура 3

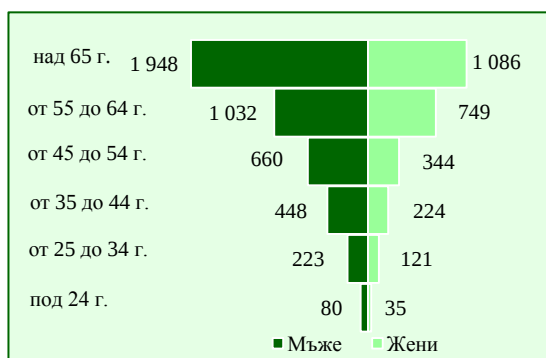

Животинските единици са стандартни единици за измерване, които позволяват обединяване на различните категории животни, с цел сравняването им.

РАБОТНА СИЛА

Брой на лицата, заети в земеделието, в зависимост от пола и възрастовата група

Фигура 4

В земеделските стопанства през 2010 година са работили 6 950 души (без сезонните работници), като обемът на вложения от тях труд е 4 120 годишни работни единици (ГРЕ). Като семейна работна ръка участват 6 476 лица или 93% от заетите в земеделието в областта. Несемейна работна ръка (наети лица) са 474, които формират 7% от заетите и са отработили общо 431 ГРЕ. Сезонните работници са отработили 21.2 хил. човекодни, което представлява 92 ГРЕ. Жените са 37% от заетите, а мъжете – 63%. Пенсионерите над 64-годишна възраст, влагащи труд в земеделските стопанства, са 44% от заетите, а работещите до 34 години са 7%. От 4 166 управители на стопанствата (вкл. физическите лица) 81% са мъже, а 19% са жени. Управителите са отработили общо 2 596 ГРЕ. До 34 годишна възраст са 5% от тях, а над 64 години са 52%.

ТИПОЛОГИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

В Област Перник преобладават стопанствата, специализирани в отглеждането на тревопасни животни и на стопанствата със смесено животновъдство – съответно 33.9% и 23.3%. Стандартният производствен обем се формира основно от специализираните стопанства в отглеждането на полски култури (46.2%) и в отглеждането на тревопасни животни (25.8%).

ОСНОВНИ РЕЗУЛТАТИ

Таблица 2 Брой стопанства и площи с основни култури, брой животни и работна ръка в Област Перник

Земеделски площи и култури	БЪЛГАРИЯ		Област Перник	
	Стопанства (брой)	Площ (дка)	Стопанства (брой)	Площ (дка)
Използвана земеделска площ	357 074	36 169 647.3	3 992	458 339.4
Обработваема земя	250 728	31 249 279.8	1 714	294 063.4
Зърнени култури	119 640	17 961 479.9	1 052	179 787.0
- в т.ч. пшеница	49 436	11 497 374.0	570	135 184.7
- в т.ч. ечемик	19 759	2 523 437.0	200	14 794.7
- в т.ч. царевица за зърно	68 381	3 151 539.5	428	11 083.2
Слънчоглед	16 873	7 325 024.3	121	45 680.2
Фуражни култури	75 332	1 061 335.4	265	8 982.7
Картофи	88 749	135 529.9	950	6 186.6
Постоянно затревени площи	107 267	3 820 229.9	3 029	160 843.5
Трайни насаждения	118 610	996 491.1	385	2 347.2
- в т.ч. овощни видове	42 827	455 048.5	375	2 249.7
ябълки	19 138	58 509.8	297	812.3
сливи и джанки	16 273	83 745.8	233	415.1
череша и вишни	10 702	106 319.8	34	651.5

Видове и категории животни	БЪЛГАРИЯ		Област Перник	
	Стопанства (брой)	Брой животни*	Стопанства (брой)	Брой животни*
Говеда	95 357	576 339	1 016	6 022
- в т.ч. крави	86 210	347 291	981	3 394
Биволи	1 028	10 038	8	186
Овце	91 793	1 415 181	1 280	17 472
Кози	84 582	388 866	1 232	5 227
Свине	82 265	670 469	1 421	3 032
- в т.ч. свине-майки	15 235	73 547	305	409
Общо еднокопитни	92 806	112 632	578	818
Птици	185 455	17 491 187	2 864	99 981
- в т.ч. кокошки носачки и подрастващи	180 253	7 875 278	2 824	84 766
- в т.ч. пилета за уговяване	19 457	7 564 578	118	6 639
Пчелни семейства	23 982	588 694	538	7 351

*С изключение на пчелите, които са посочени в брой на пчелните семейства.

Работна ръка	БЪЛГАРИЯ			Област Перник		
	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка	Работна сила общо	Семейна работна ръка	Несемейна работна ръка
Брой лица, влагащи труд в стопанствата	738 634	681 466	57 168	6 950	6 476	474
Вложен труд в ГРЕ	389 107	336 766	52 341	4 120	3 689	431

Таблица 3 Типология на земеделските стопанства в Област Перник

Видове стопанства по специализация		Ед. мярка	БЪЛГАРИЯ	Област Перник	% в областта
Общо		Брой стопанства	370 222	4 166	100.0%
		СПО (хил. евро)	2 458 262.8	20 758.1	100.0%
Специализирани стопанства — растителни култури	полски култури	Брой стопанства	63 112	498	12.0%
		СПО (хил. евро)	1 152 959.3	9 594.0	46.2%
	зеленчуци, цветя и гъби	Брой стопанства	18 223	26	0.6%
		СПО (хил. евро)	166 013.1	271.3	1.3%
	трайни насаждения	Брой стопанства	32 111	77	1.9%
		СПО (хил. евро)	60 544.3	49.2	0.2%
Специализирани стопанства — животинска продукция	тревопасни животни	Брой стопанства	88 630	1 411	33.9%
		СПО (хил. евро)	379 412.6	5 358.7	25.8%
	свине, птици и зайци	Брой стопанства	28 583	459	11.0%
		СПО (хил. евро)	348 827.3	1 170.9	5.7%
Смесени стопанства	смесени култури	Брой стопанства	14 607	52	1.2%
		СПО (хил. евро)	65 950.0	435.1	2.1%
	смесено животновъдство	Брой стопанства	50 186	970	23.3%
		СПО (хил. евро)	76 438.5	1 373.2	6.6%
	смесени култури и животновъдство	Брой стопанства	73 788	621	14.9%
		СПО (хил. евро)	208 117.7	2 505.7	12.1%
	некласифицирани стопанства	Брой стопанства	982	52	1.2%

ПРЕБРОЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА 2010: МЕТОДОЛОГИЯ

В настоящата публикация са представени и анализирани данните за 4 166 земеделски стопанства с местонахождение в Област Перник, които отговарят на праговете за земеделско стопанство. При анализиране на резултатите земеделските стопанства са групирани на "физически" и "юридически" лица. Едноличните търговци и сдруженията са включени в групата на юридическите лица, тъй като по размер и "поведение" са по-близо до кооперациите и търговските дружества, отколкото до стопанствата на физическите лица.

ИЗПОЛЗВАНИ ДЕФИНИЦИИ

Земеделско стопанство или „стопанство“ е отделна технико-икономическа единица, която има единно управление и която произвежда селскостопанска продукция или поддържа земеделски земи в добро земеделско и екологично състояние по смисъла на чл. 2, буква „а“ от Регламент (ЕО) № 1166/2008 и отговаря на поне един от критериите, заложен в Приложение №2 към чл. 5 на Закона за преброяване на земеделските стопанства в България през 2010 г.

Използваната земеделска площ (ИЗП) на стопанствата включва обработваемата им земя, трайните насаждения, постоянно затревените площи и семейните градини. **Обработваемата земя** е земеделска земя, която ежегодно участва в сеитбооборот – площите, върху които се отглеждат едногодишни култури, както и оранжерийните площи, площите, заети с ягоди, изкуствени ливади, хмел, маслодайна роза, лавандула, угарите и площите за производство на семена и посадъчен материал.

Трайни насаждения са овощните насаждения, лозята, площите с ягодоплодни култури и разсадниците (вкл. за горски фиданки).

Постоянно затревените площи са естествените ливади и ниско продуктивните затревени площи на стопанствата, които се косят или се изпасват от животните. Включват се и площите, които не се използват за производствени цели но се поддържат в добро земеделско и екологично състояние.

В ИЗП на стопанствата не се включват колективно ползваните от няколко стопанства общи площи за паша на животните.

Годишна работна единица – 1 ГРЕ е равна на отработените часове от един работник при пълно работно време в рамките на една година. В България 1 ГРЕ е равна на 1 856 отработени часа в годината или 232 човекодни.

Период на наблюдение за площите е стопанската година: от 1^{-ва} октомври 2009 г. до 30^{-та} септември 2010 г. Броят на животните се отчита към 31.08.2010 г. Работната сила се отчита за период от 12 месеца, приключващ на 31.08.2010 г.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРЕВЕЖДАНЕ НА ПРЕБРОЯВАНЕТО

Преброяването на земеделските стопанства се проведе от 1 септември до 30 ноември 2010 г., съгласно Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 г. Събирането на информацията се осъществи от анкетири, които посетиха стопанствата, отговарящи на критериите за земеделско стопанство, в областта и интервюираха техните стопани или управители.

По време на преброяването на територията на Област Перник работиха 37 анкетири и 4 контролери, които бяха специално обучени. Въвеждането на данните от попълнените въпросници бе последвано от проверки и контроли за съответствие, които имаха за цел да осигурят високо качество на събраната информация.

Всички лица, участвали в събирането и обработката на данните, са длъжни да спазват статистическа тайна и индивидуалните данни на стопанствата не могат да се използват за други цели освен статистически (Глава Шеста от Закона за преброяване на земеделските стопанства в Република България през 2010 година).

ТИПОЛОГИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА

Типологията на земеделските стопанства представлява единна класификация на стопанствата в Общността съобразно техния тип по технико-икономическа насоченост и икономически размер и позволява да се определят специализацията и размерът им. Класификацията се основава на икономически показатели, наречени стандартни производствени обеми (СПО).

Типът по технико-икономическа насоченост на дадено стопанство се определя от относителния дял на стандартния производствен обем на различните продукти на това стопанство в неговия общ стандартен производствен обем.

Стопанствата се групират в девет общи типа:

Специализирани стопанства — растителни култури

1. полски култури
2. зеленчуци, цветя и гъби
3. трайни насаждения

Специализирани стопанства — животинска продукция

4. тревопасни животни
5. свине, птици и зайци

Смесени стопанства

6. смесени култури
7. смесено животновъдство
8. смесени култури и животновъдство
9. неклассифицирани стопанства

За определяне на типологията на стопанствата за преброяването на земеделските стопанства в България през 2010 година са използвани СПО'2007, изчислени като средно претеглени величини за периода 2005-2009 година. Групирането на стопанствата в хомогенни групи по тип специализация и икономически размер позволява сравнение на земеделските структури в различните страни и във времето.

Как се определя типологията?

При определяне типологията на стопанствата се преминава през следните стъпки:

- Изчисляват се индивидуални СПО за всички селскостопански продукти (от растениевъдството и животновъдството) за определена стопанска година или като средна стойност от няколко години. Индивидуалният СПО отразява средната парична стойност на селскостопанската продукция при цена на производител. СПО не включва директните плащания, данък добавена стойност и други данъци.
- Тези индивидуални СПО се прилагат към данните на всяко стопанство (площта на всеки вид култура и броят на всяка категория животно, отглеждани в стопанството, се умножават по съответните им СПО) и се сумират, за да се получи общия СПО на стопанството в евро.
- Специализацията на стопанството се определя по схема за класификация, заложена в Регламент (ЕО) 1242/2008, изменен с Регламент (ЕО) 867/2009.

Типологията на стопанствата се използва в земеделската статистика за анализ на получените резултати от статистическите наблюдения, както и за изготвяне на извадки за провеждане на следващи изследвания.

Какво е "икономически размер" на земеделското стопанство? – Икономическият размер на стопанството се определя въз основа на общия стандартен производствен обем на стопанството. Той показва потенциала на стопанството, но не и неговите финансови резултати. Икономическият размер позволява сравнение на стопанства с различни специализации, защото физическият размер (средна площ, брой животни и т.н.) не носи достатъчно информация.

Икономическият размер на едно стопанство се определя като сумата от СПО на всеки продукт, произвеждан в стопанството. Стопанствата се групират в **класове по размер** (от I до XIV). В I^{-ви} клас се включват стопанства с размер до 2 хил. евро. Стопанствата с икономически размер от 2 хил. евро до 100 хил. евро са групирани в класове от II^{-ви} до VII^{-ми}, а стопанства с икономически размер над 100 хил. евро попадат в класовете от VIII^{-ми} до XIV^{-ти}.

Публикацията е приключена редакционно на 30 ноември 2012 г.
Редакция: МЗХ, отдел "Агостатистика"
Адрес: София, 1040, МЗХ, бул. „Христо Ботев“ № 55
Областна дирекция „Земеделие“ – Перник
Адрес: Гр. Перник, 2300, пл. "Кракра",

За повече информация: МЗХ, отдел "Агостатистика"
Тел./факс: 980 82 94; E-mail: agostatat@mzh.government.bg
Интернет страница на МЗХ: www.mzh.government.bg
http://www.mzh.government.bg/ODZ-Pernik/bg/Home.aspx
тел./факс: 076/ 603 481; E-mail: 14Agostatistica@mzh.government.bg